

רשומות

הצעות חוק

1 בנובמבר 1970

907

ב' בחשון תשל"א

עמוד

21

חוק הסעד המשפטי תשל"א—1970

מתפרסמת בזה מטעם הממשלה הצעת חוק הסעד המשפטי:

מ ב ר א

בין שירותי הסעד שמדינה מתקדמת נותנת לנזקקים מצוי גם סעד משפטי, שהרי אין לך אדם שאינו נצרך לעתים לייעוץ משפטי של עורך דין. יתר על כן, עצם עקרון השוויון במשפט מחייב, שלכל אחד מהצדדים תהא אפשרות לפנות למערכת בתי המשפט לתבוע זכותו או להתגונן, וזכות זו לא תקופה רק מחוסר יכולת כספית.

כיום מקיים משרד המשפטים, על פי הסדר מינהלי, שלוש לשכות סעד משפטי, שמתפקידהן להושיט עזרה משפטית לנזקקים, לפי כללים והנחיות שקבע היועץ המשפטי לממשלה; אולם מאחר שאין בסיס בחוק לקיום אותן לשכות, ניתן הסעד בחסד ולא בזכות.

לאחרונה מינה שר המשפטים ועדה בראשותו של שופט בית המשפט העליון, ד"ר י. קיסטר, שמתפקידה היה לבדוק את האמצעים והדרכים לשיפורם של שירותי הסעד המשפטי ולהרחבת היקפם. הועדה המליצה לחוקק חוק מסגרת שלפיו יהא שר המשפטים רשאי להקים לשכות סעד משפטי ולקבוע בתקנות את דרך הפעלתן, את היקף הסעד המשפטי שיתנו ואת התנאים לגתיבתו.

החוק המוצע בא להגשים המלצה זו של ועדת השופט קיסטר.

חוק הסעד המשפטי, תשל"א-1970

1. (א) שר המשפטים רשאי להקים לשכות סעד משפטי; דבר הקמתה של לשכת סעד משפטי יפורסם ברשומות, בציון מענה של הלשכה.
(ב) בראש כל לשכת סעד משפטי יעמוד אדם שהוא חבר לשכת עורכי-הדין.
2. לשכת סעד משפטי תיתן שירותים משפטיים, בעניינים ובהיקף שנקבעו בתקנות, לאדם שיידו אינה משגת לשאת בהוצאותיהם, והיא רשאית לשם כך לקבוע לו עורך דין מבין עובדי לשכת הסעד המשפטי או מחוצה לה.
3. (א) אדם שמחמת מצבו הכלכלי אינו יכול לשאת בהוצאות של שירות משפטי רשאי להגיש ללשכת סעד משפטי בקשה לקבלת השירות; המבקש יצרף לבקשתו תעודת נזקקות מטעם מוסד, כאמור בסעיף 9, אשר תפרט את הענין שבו מבוקש השירות המשפטי.
(ב) שר המשפטים רשאי לקבוע בתקנות עניינים שבהם אין המבקש חייב להגיש תעודת נזקקות.
4. ראש הלשכה רשאי לדחות בקשת שירות משפטי, אם היה סבור שענינו של המבקש אינו אלא טרדני או קנטרני, או שאין לו על מה לסמוך, או שאין לו בסיס סביר מבחינת הדין, העובדות או הראיות.
5. (א) סירבה לשכת סעד משפטי לתת למבקש שירות משפטי, רשאי הוא לערור על כך לפני בית המשפט המחוזי שבתחום סמכותו נמצאת הלשכה, בדרך ובמועד שנקבעו בתקנות.
(ב) הערר יהיה לפני שופט אחד, והחלטתו תהיה סופית.
(ג) בית המשפט יהא רשאי לשקול שנית את ההנחיות האמורות בסעיף 4.

ד ב ר י ה ס ב ר

- סעיף 1** סעד משפטי ניתן חיום מאת לשכות שהוקמו בבירה ובשתי הערים הגדולות. השירותים הם בעיקרם משלושה סוגים: ייעוץ משפטי, הופעת עובדי הלשכה לפני ערכאות שיפוטיות ומעין שיפוטיות, והפניית המבקשים לעורכי דין פרטיים. מסגרת ארגונית זו נראית כמתאימה ביותר, ומציע לקיימה על בסיס חוקי.
- סעיף 2** סעיף זה הוא בבחינת הוראת מסגרת. העקרון המונח ביסודו הוא, כי לשכת סעד משפטי חייבת לתת שירותים משפטיים לאדם שידו אינה משגת לשאת בהוצאותיהם, ואילו בתקנות ייקבעו דרכי החוכתה לנזקקות, העניינים שבהם יינתן סעד משפטי והיקף הסעד שיינתן. הכוונה היא במיוחד לעניינים בשטח המשפט האזרחי, לרבות המעמד האישי, לאחר שחוק סדר הדין הפלילי, תשכ"ה-1965, קובע הסדרים למינוי סניגור לנאשם על ידי בית המשפט במשפטים פליליים. שר המשפטים יתא מוסמך להרחיב, בתקנות, את המסגרת שבה יינתנו השירותים המשפטיים. לשכת הסעד תהא רשאית לקבוע למבקש עורך דין, מבין עובדיה או מחוצה לה.
- אין בהוראה זו כדי לשלול את הקשר החוזי בין המבקש לבין שלוחו. לפיכך, אם כי הלשכה קובעת את הפרקליטי
- אין בזאת כדי לבטל את הצורך ליתן לו יפוי כוח מטעם בעל הדין, כדרוש בתקנות סדר הדין האזרחי.
- סעיף 3** הנזקקות הוא התנאי שבו אדם רשאי לקבל סעד משפטי. על המבקש לצרף לבקשתו תעודת נזקקות שתפרט את הענין שבו מבוקש השירות המשפטי. לענין זה ניתן לשר הסעד לקבוע מבחנים ומוסדות כאמור בסעיף 9.
- שר המשפטים יהא מוסמך לקבוע בתקנות עניינים שבהם אין המבקש חייב להגיש תעודת נזקקות. הוראה זו דרושה, בין השאר, כדי לאפשר ביצוע אמנות בין-לאומיות לענין עזרה משפטית, במקום שאין הן מחייבות הגשת תעודת נזקקות במסגרת הקבועה.
- סעיף 4** הוראה זו מאפשרת לראש הלשכה לבחון את הענין מנקודת מבט משפטית.
- סעיף 5** מוצע, שהערר על החלטת הלשכה יובא בפני בית המשפט; אולם כדי למנוע דיונים ממושכים על עצם קיום הזכות, קובע הסעיף שהענין יובא לפני שופט יחיד והחלטתו תהיה סופית. בזאת נחסמת הדרך לערעור על החלטת השופט, שהייתה מתאפשרת לולא ההוראה. סדרי הדין, שלפיהם יובא ויישמע הערר, ייקבעו בתקנות.

6. הוצאות ושכר טרחת עורך דין שנפסקו לטובת אדם שניתן לו סעד משפטי, רואים אותם כאילו נפסקו לטובת אוצר המדינה, אולם הוצאות שהוציא האדם עצמו ישולמו לו מאת הלשכה מתוך הסכום שנפסק, והכל במידה שלא נפסק אחרת.

הוצאות משפט

7. שר המשפטים ממונה על ביצועו של חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו, אולם ארבע אלה יקבע בהסכמת שר האוצר:

ביצוע ותקנות

(1) הקמת לשכות סעד משפטי;

(2) העניינים שבהם יינתנו שירותים משפטיים;

(3) היקף השירותים המשפטיים שיינתנו למבקשים לסיוגיהם ואת התנאים למתן שירותים אלה;

(4) התנאים שבהם המקבל שירות משפטי יהא חייב בהחזרת הוצאות שהלשכה הוציאה על שירותים שניתנו לו, כולם או מקצתם.

8. שר המשפטים, בהתייעצות עם לשכת עורכי הדין, רשאי לקבוע בתקנות הסדרים למתן שירות משפטי על ידי עורכי דין שאינם מעובדי לשכת הסעד המשפטי ולתשלום שכר טרחה והוצאות לעורכי דין כאלה.

מתן שירות על-ידי עורך-דין

9. שר הסעד רשאי לקבוע בתקנות את המוסדות שיתנו תעודות נזקקות לענין החוק, ואת המכונים שלפיהם יפעלו מוסדות אלה.

קביעת נזקק

10. אין בחוק זה כדי לגרוע מהאמור בסעיף 13 לחוק סדר הדין הפלילי, תשכ"ה-1965.

שמירת דינים

דבריו הסבר

בתעודת נזקקות, ואין צורך ומקום שהלשכה תחקיר בענין זה. היה ראש הלשכה סבור, כי יש ביכולתו של הנזקק לשאת בהוצאות משפטו, יבקש את מוסד הסעד שנתן את תעודת הנזקקות, שיבדוק ענין את הבקשה. שר הסעד יקבע בתקנות את המוסדות שיתנו את התעודות האמורות ואת המבחנים שלפיהם יפעלו.

סעיף 6 בדרך כלל, בעל דין שיזכה במשפט זבאי לקבל הוצאותיו, שלא יצא שכרו בהפסדו. הוצאות שפסק בית המשפט לטובת המבקש סעד משפטי, רואים אותן כאילו נפסקו לטובת אוצר המדינה, שהרי הוא שנשא בהוצאות אלה. אך במקום שגם המבקש הוציא כספים בשל אותו משפט, רשאי הוא לקבלם בחזרה.

סעיף 10 סעיף זה בא להבהיר שהחוק קובע את דרכי מתן הסעד המשפטי בדרך כלל, אך אין הוא בא לגרוע מהאמור בסעיף 13 לחוק סדר הדין הפלילי, תשכ"ה-1965, אשר זו לשונו:

סעיף 7 שר המשפטים ממונה על ביצועו של החוק, ולשם כך הוא רשאי להתקין תקנות. אולם מאחר שההוצאות הכרוכות בסעד משפטי משפיעות על תקציב המדינה, תהיה קביעת נושאים מסויימים בתקנות כפופה להסכמתו של שר האוצר, כאפורט בסעיף.

“מינוי סניגור על ידי בית המשפט
13. (א) נאשם שאין לו סניגור, ימנה לו בית המשפט סניגור אם בתקיים בו אחת מאלה:
(1) הוא הואשם בריצח או בעבירה שדינה מיתנה, מאסר עולם או מאסר עשר שנים או יותר;
(2) לא מלאו לו שש עשרה שנה והוא הועמד לדין שלא בפניו בית משפט לנוער;
(3) הוא אילם, עיוור או חרש.

סעיף 8 סעד משפטי ניתן להלכה על ידי לשכות הסעד המשפטי, אולם, כפי שנקבע בסעיף 2, רשאית הלשכה להפנות את המבקש לעורך דין פרטי. ברור שאין בכוחה של הלשכה לשלם שכר טרחה מלא. יש איפוא לקבוע בתקנות הסדרים שלפיהם יתמנו עורכי דין אלה, שכר טרחתם והוצאותיהם. הסעיף מורה ששר המשפטים יקבע את הדברים, בהתייעצות עם לשכת עורכי הדין.

(ב) נאשם שהוא מחוסר אמצעים או שיש חשש שהוא תולה נפש, ואין לו סניגור, רשאי בית המשפט – לבקשת בעל דין או מיזמת בית המשפט – למנות לו סניגור.”

סעיף 9 ההנחה היא שיש להפריד בין הבחינה הסוציאלית לבין הבחינה המשפטית של בקשה לסעד משפטי. מצבו החמרי של המבקש מוכח

1 ס"ח תשכ"ה, עמ' 161.